

Eötvös Károly: Százhetvenöt huszár

(Hazáért és szabadságért sorozat.)

A Százhetvenöt huszár című kisregényben Eötvös Károly a 48-as szabadságharc egyik vakmerő vállalkozását eleveníti meg, a Galiciában állomásozó magyar huszárszázad kalandos útját Galicián, Bukovinán és a Kárpátokon keresztül, a magyar hazába, a szabadságharcos seregek közé. A galíciai magyar huszárok merész vállalkozásáról eddig jóformán csak a hadtörténetészek tudtak, Eötvös Károly leírása eddig hozzáférhetetlen volt. Most a dolgozó ifjúság százezrei ismerhetik meg e könyvből a nagyszerű magyar huszárszázad bátor vállalkozásának hiteles történetét, az embertelenül nehéz vállalkozás legapróbb részleteit. A történet azzal kezdődik, hogy a szabadságharc híre megindul Galiciából egy századnyi magyar huszár, hiába fenyegetőznek az osztrák rendeltek azonnali főbelövással. Tudják, hogy nekik most a szabadságharcosok sorában a helyük. A városokat, falvakat és a helyőrségeket megkerülve vonulnak nagy titokban, éjjel-nappal száz és száz kilométeren át.

Galicia határában már az élelmük is elfogyott, a Kárpátok hágóln lovaik is kidőttek, de ők vasakarattal vonulnak előre és végül hatalmas erőfeszítések után eljutnak a magyar földre. Néhány nap múlva már Bem seregében harcolnak az osztrák elnyomók ellen. A könyvből megismerjük a bátor huszárezred vezetőit, Herman János őrmestert, aki a tisztek szökése után kezébe vette a század vezetését, Rác Pista őrmestert, aki 45 huszárral csatlakozott Herman Jánosék századához. Néhány vonással eleveníti meg az író Surmacki hadnagy, a lelkes, becsületes lengyel tiszt alakját, aki lelkesen csatlakozott a szabadságharcos huszárokhoz, akinek nevét magyar bajtársai szeretetük jeléül valóságban „megmagyarosították“, mindenki Zsurmay-nak szólította. A százhetvenöt huszár kemény akaratú, önfeláldozó hősiessége, hatalmas erőfeszítése a harcoss hazafiság és szabadságszeretet örök példáját mutatja.

Zalka Máté: Lovaskaland rádióval

(Hazáért és szabadságért sorozat.)

Zalka Máté neve csak a felszabadulás után lett ismertté nálunk, de ma már mindenki ismeri a dicsőséges Októberi Forradalom és a spanyol polgárháború nagy magyar hőseit. Zalka Máté nemcsak nagy katona, vitéz kommunista tábornok volt, hanem író is. Regényekben és elbeszélésekben örökítette meg a hősi harcok történetét. Az Ifjúsági Kiadó Zalka Máté öt szép elbeszélését adta ki a Hazáért és Szabadságért című sorozatban. Az öt elbeszélés művészi erővel dokumentálja a magyar-szovjet barátság szép hagyományait. A történetek főszereplői magyar hadifoglyok, akik a dicsőséges Októberi Forradalomban a bolsevik katonák között harcoltak az elnyomó cári hatalom ellen. A hősi küzdelmek érdekesítő leírásából

megismerjük és megszeretjük a nagy forradalom hőseit és katonáit, magyarokat és oroszokat egyaránt. Az egyik legérdekesebb elbeszélés egy falujába visszatérő, elsővilágháborús magyar hadifoglyó történetét mondja el, aki szintén résztvett a bolsevisták oldalán a forradalomban és hazatérve hozzálátott a környék szegényparasztságának megszervezéséhez. Az 1919-es forradalmunk bukása után kisémmizett, szétkergetett szegényparaszatok őszinte ragaszkodással tömörülnek köré. A novella művészi értékén felül, értékes dokumentumanyagot is ad arról, hogy az 1920-as évek elején hogyan indult meg a szegényparasztság között az illegális kommunista szervezkedés.

Svarc-Frez:

A mi gyárunk

Hatalmas mozdonygyáráról híres az a város, ahol a hatéves Ványa Szokolov szülei és nagyszülei él. Ványa kószátartozói — nagyanó kivételével — a gyárban dolgoznak. Az egész város lázasan készül a gyár alapításának századik évfordulójára, amelyet a gyár dolgozóival együtt ünnepel az egész ország. Maga Ványa, az egész óvoda is, ahova mindennap eljár, lázasan készülődik az ünnepre. Nagypapa azt mondja Ványának,

hogy ha ők is jól dolgoznak az óvodában, akkor részt vehetnek ők is az ünnepségen. Ványa különben is derék fiúcska. Segít nagyanónak eltörölgetni a reggeli edényt, bevásárolnak, s csak azután mennek az óvodába. Óvodába menet nagyanó mesél. Ványa megtudja, hogyan élt nagyanó gyerekkorában. Szombatoként — míg a szülők barátaikkal zenélnek, — nagypapa mesél a régi időkről unokájának. Így tudja meg Ványa, hogy nagyanó is a forradalom katonája — géppuskás volt. Apja pedig a Nagy Honvédó Háború harcosa volt. Ványát így öleli körül családja élményein keresztül hazája népének nagy múltja. S míg a mozdonyról kérdezősködik, megtudja,

hogy a mozdonygyárat is a nép hatalma növelte nagyra, s hogy mozdonyaik bejárják egész Szovjetuniót a Fekete-tengertől az Atlanti Óceánig, s a Jeges-tengerig. Ugy, hogy mikor eljön az ünnepség napja, s Ványa is résztvehet az ünnepélyen, mert

„rendesen dolgozott“, a gyár kapuján belépve, az öntudatos szovjet gyerek büszkesége és vidámsága sugárzik az ünnepelőbe öltözött Ványa arcáról.

Svarc—Frez: A mi gyárunk. Elbeszélések. Ford. Vári György. (Ifjúsági könyvkiadó.) 88 l. — 16.05

Kozmogyejmjanszkaja :

Zója és Sura

„MIT TETTEL MA A BÉKÉÉRT?“ Ezt a kérdést tette fel magának Ljubov Tyimofejevna *Kozmogyejmjanszkaja* a párizsi békevilágkongresszus után. És a kérdésre tettel válaszolt: megírta nagyszerű könyvét két csodálatos ifjú szovjet emberről, gyermekeiről, *Zójáról* és *Suráról*. Ljubov Tyimofejevna ezzel a könyvével valóban jelentősen hozzájárult a béke győzelméhez. Az olvasó szeme előtt lepergeti Zója és méltó testvére, Sura életét. Olyan közel hozza a két hőst az olvasóhoz, hogy a fiatal olvasó örökre szívébe zárja őket, felébred benne a vágy hasonlóná válni Zójához és Surához. Zója és Sura Oszinoviji *Gajiban*, egy kis orosz faluban született. A szülők — mindketten pedagógusok — okosan, sok szeretettel nevelik gyermekeiket. Igyekeznek jellemüket fejleszteni, tehetségüket kibontakoztatni, sokoldalú fejlett emberekké nevelni őket.

ZÓJA 8 ÉVES, AMIKOR A CSALAD MOSZKVÁBA KÖLTÖZIK. ÚJ benyomásokkal gazdagodik, új iskola, új tanítók, új barátok. És Moszkvában éri a családot az első nagy megpróbáltatás: az apa halála. A gyerekek nagy gyöngédséggel gondozzák anyjukat. Zója magára vállalja a háztartás rendbentartását, minden módon segít anyjának. Közben nőnek, fejlődnek. Jellemük mind szélesebben bontakozik ki. Életük gazdag: rengeteget olvasnak. Vidáman folyik a szovjet emberek élete. Ekkor váratlanul kitör a háború. A két gyerek egyetlen gondolata: hogyan tudnák a legtöbbet tenni azért, hogy megvédjék hazájukat. Zója titokban jelentkezik partizánnak. A próbákat kiállja — felveszik. Sokáig semmi hír róla. Azután egy cikk a *Pravdában*: *Tányáról* a hős partizánlányról és egy fénykép: az agyonkínzott, halott Zója képe. Anyja rettenetes fájdalmát Sura minden erejével igyekszik elviselhetőbbé tenni. Levélek jönnek üzemekből, kolhozokból és a frontról. A fiatalok ezrei fogadják: megbosszulják Zóját!

DE SURA SEM TUD OTTHON MARADNI; önként jelentkezik a hadseregbe. Mint páncélos tiszt küzdi végig a háborút. Hősies magatartásával kivívja bajfársai szeretetét és megbecsülését, de három héttel a háború befejezése előtt egy akna kioltja életét. Halála után őt is a *Szovjetunió Hőse* címmel tüntetik ki.

*

ENNYI A TÖRTÉNET. Kis mozaikokból rakódik össze, de minden mozaik **magában** is érdekes és tartalmas, drámai feszültségű. — *Kozmogyejmjanszkaja* könyvének legnagyobb értéke hatalmas nevelőereje. Zója és Sura példáján fiataljaink hazafiságot, kommunista magatartást, meleg emberséget, öntudatos fegyelmet, a kultúra megbecsülését, magas erkölcsi eszméket tanulhatnak. Zója és Sura történetéből nemcsak ifjúságunk okulhat. Sok mondanivalója van a könyvnek a pedagógusok számára is.

Vörös fonálként húzódik végig a könyvön az okos és céltudatos nevelés ábrázolása a szülői házban és az iskolában. A szerző nagyszerűen ábrázolja az iskola és a pedagógusok szerepét a gyermekek jellemének kialakításában. Összegezve: *Kozmogyejmjanszkaja* írása jelentős, kitűnő könyv s biztos mondhatjuk, hogy ifjúságunk egyik legkedvesebb olvasmánya lesz.

Elsősorban DISZ és Úttörő vezetők, szülői munkaközösségek, nevelők körében terjesszük.

Kozmogyejmjanszkaja: Zója és Sura. Ford. Faragó László és Radó György. 248 l. 1 t. (Ifjúsági könyvkiadó) — 12.—